

Marian Arszyński

"Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege", R. XXIII, 1969; R. XXIV, 1970; R. XXV, 1971; R. XXVI, 1972 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 30/1-2 (116-117), 94-97

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNYCH CZASOPISM KONSERWATORSKICH

ÖSTERREICHISCHE ZEITSCHRIFT FÜR KUNST UND DENKMALPFLEGE. Wyd. Österreichisches Bundesdenkmalamt, Wiedeń. Kwartalnik.

Rocznik XXIII (1969)

Zeszyt 1/2, stron 104, ilustracje

O. Pöcht, *Die Bischofshofener Ablasstafel* (Tabliczka odpustowa z Bischofshofen), ss. 1—8, 10 il. Omówienie problematyki historycznej i artystycznej ciekawego zabytku sztuki i kultury, pochodzącego z drugiej połowy XV w., wraz ze sprawozdaniem z konserwacji zabytku.

J. Pfundner, *Die Glocken des Meisters Hans Mitter von Judenburg* (Dzwony mistrza Hansa Mittera z Judenburga), ss. 8—18, 8 il., 2 tabl. Charakterystyka dzieł znanego, działającego w drugiej połowie XV w. mistrza, uzupełniająca wcześniejszą monografię ludwisarstwa austriackiego.

E. Bacher, *Die Reliefs auf den Glocken der Werkstätte Hans Mitters* (Reliefy na dzwonach z warsztatu Hansa Mittera), ss. 19—30, 25 il. Analiza formalna i ikonograficzna ozdób występujących na dzwonach z wymienionego warsztatu.

T. Hoppe, *Die Motivbilder der Wallfahrtskirche Maria-Kirchental* (Obrazy wotywnne kościoła odpustowego w Maria-Kirchental), ss. 31—37, 8 il. Analiza problematyki artystycznej i historyczno-kulturowej szeregu obiektów z zespołu liczącego przeszło tysiąc obrazów, a datowanego od końca XVII do połowy XIX w.

N. Wibiral, A. Wunschheim, G. Sedlak, *Die Restaurierung und neue Zweckwidmung des Schlosses Hohenbrunn bei St. Florian* (Restauracja pałacu Hohenbrunn koło St. Florian i przeznaczenie go do nowych celów), ss. 37—56, 24 il., 1 rys. Krótka historia barokowego pałacu, będącego jednym z głównych dzieł J. Prandtauera, oraz sprawozdanie z prac konserwatorskich i adaptacji na cele wystawowe.

A. Machatschek, *Die Ruinen von Selge — Bauaufschung und Denkmalpflege in Kleinasien* (Ruiny w Selge — badania architektoniczne i ochrona zabytków w Malej Azji), ss. 57—63, 8 il., 2 rys. Sprawozdanie z ekspedycji naukowej Instytutu Historii Sztuki i Ochrony Zabytków Politechniki Wiedeńskiej do ruin jednego z najważniejszych miast antycznych.

W. Wehdorn, *Die Sanierung des Radwerks 10 in Vordernberg — ein Projekt* (Projekt sanacji napędzanego kołem wodnym obiektu przemysłowego nr 10 w Vordernberg), ss. 64—68, 2 il., 3 rys. Opis i analiza funkcji pieca hutniczego z napędzaną kołem wodnym dmuchawą oraz omówienie projektu jego konserwacji.

E. Frodl-Kraft, G. Frenzel, *Mittelalterliche Glasmalerei — Erforschung, Restaurierung* (Średniowieczne witraże — badania i restauracja), ss. 68—89, 26 il. Omówienie problematyki artystycznej i konserwatorskiej witraży z prorokami z Lorch i dwóch okien z kaplicy Św. Wawrzyńca w Norymberdze; charakterystyka prac konserwatorskich oraz sprawozdanie z kolokwium na temat *Corpus Vitrearum Medii Aevi* w roku 1968 w Ulm.

Recenzje

Nekrolog

Zeszyt 3/4, stron 115, ilustracje

O. Demus, A. Schmeller, E. Bacher, F. Koreny, E. Lifsches-Harth, N. Wybiral, U. Ocherbauer, G. Kodolitsch, E. Frodl-Kraft, *Zu den Freskenfunden des letzten Jahrzehnts* (W związku z odkryciami fresków w czasie ostatniego dziesięciolecia), ss. 107—212, 127 il., 14 rys. W nawiązaniu do podobnej analizy przedstawionej na łamach czasopisma w roku 1958, zespół autorów omawia problematykę artystyczną dokonanych w ostatnim dziesięcioleciu odkryć w dziedzinie malarstwa ściennego przeważnie średniowiecznego i przedstawia szczegółowy, topograficznie uporządkowany katalog (m.in. odkrycia w Aufenstein, Obdachegg, Prägraten, Hofkirchen, Wartberg, Dross, Gmünd, Freistadt, Berg).

J. Gritsch, *Die Restaurierung des Rittersaales in Friedberg, Tirol* (Restauracja sali rycerskiej w zamku Friedberg w Tyrolu), ss. 212—217, 7 il., 1 rys. Sprawozdanie z prac konserwatorskich, ze szczegól-

nym uwzględnieniem odkrycia malowideł ściennych z przełomu XV i XVI w.

Rocznik XXIV (1970)

Zeszyt 1/2, stron 96, ilustracje

N. Wybiral, B. Ulm, *Die Wegkapelle „Hohes Kreuz“ in Mondsee und ihre künstlerische Ausstattung* (Kaplica przydrożna „Wysoki Krzyż” w Mondsee i jej wyposażenie artystyczne), ss. 1—26, 11 il. Omówienie problematyki artystycznej późnogotyckiej, barokizowanej kaplicy oraz znajdujących się tam późnogotyckich malowideł ściennych szkoły naddunajskiej i współczesnego im rzeźbionego krucyfiksu.

R. Perger, F. Koreny, *Ein Marienaltärchen von 1494 aus der Kirche „Maria am Gestade“ in Wiedniu* (Ołtarzyk maryjny z 1494 r. z kościoła „Maria am Gestade” w Wiedniu), ss. 27—32, 4 il. Omówienie historii i problematyki artystycznej małego tryptyku z kręgu sztuki Gerarda Davida.

G. Brucher, *Die Fresken Antonio Madernis im Grazer Minoritensaal* (Freski Antoniego Maderny w sali klasztoru franciszkanów w Grazu), ss. 32—46, 12 il., 1 rys. Charakterystyka problematyki artystycznej malowideł z 1702 r., zajmujących ważne miejsce w twórczości mistrza.

U. Ocherbauer, *Die Restaurierung des Sommerrefektoriums der Minoriten in Graz* (Restauracja letniego refektarza franciszkanów w Grazu), ss. 46—48, 2 il. Sprawozdanie z konserwacji substancji budowlanej, stiuków i malowideł sklepiennych.

G. Hajos, *Die Kirche Mariae Geburt am Rennweg und der K.K. Schloss- und Bauinspektor Thaddäus Adam Karner* (Kościół Narodzenia Marii Panny przy ul. Rennweg i C.K. inspektor zamkowy i budowlany Tadeusz Adam Karner), ss. 49—58, 5 il., 3 rys. Historia i analiza problematyki architektonicznej kościoła z drugiej połowy XVIII w., zbudowanego przez T.A. Karnera.

P. Swittalek, *Die Innenrestaurierung im Jahre 1968/69* (Restauracja wnętrza w roku 1968/1969), ss. 58—61, 2 il. Sprawozdanie z konserwacji i uporządkowania wnętrza omówionego wyżej kościoła.

W. Brauneis, *Die Freilegung romanischer Bauteile in der Wiener Schottenkirche* (Odsłonięcie romańskich elementów architektonicznych w Kościele Szkockim w Wiedniu), ss. 62—69, 10 il., 2 rys. Sprawozdanie z odkrycia i ekspozycji romańskich filarów i innych elementów z drugiej połowy XII w.

P. Swittalek, *Zur technischen Lösung der Freilegung* (Na temat technicznych rozwiązań sprawy odkrywek), ss. 69—70, 1 il. Prezentacja problemów statycznych wyżej omówionych odkrywek.

O. Riedel, *Die Steinmetzzeichen der Spitalkirche zu Perchtoldsdorf und ihre baugeschichtliche Bedeutung* (Znaki kamieniarskie kościoła szpitalnego w Perchtoldsdorf i ich znaczenie dla historii budowy obiektu), ss. 70—78, 4 il., 4 rys., 2 tabl. Inwentaryzacja i analiza znaków kamieniarskich, umożliwiającą uściślenie dat budowy poszczególnych części późnogotyckiego kościoła i dająca podstawę do związania wykonawców z wiedeńską strzechą budowlaną.

M. Zykan, *Ergänzende Bemerkungen zur Baugeschichtlichen Problemen der perchtoldsdorfer Spitalkirche* (Uwagi uzupełniające do problemów historii budowlanej kościoła szpitalnego w Perchtoldsdorf), ss. 78. Propozycja późniejszego datowania (ok. 1529) niektórych elementów omawianego kościoła.

J.M. Zdravkovic, *Denkmäler der serbischen Volksarchitektur* (Pomniki serbskiej architektury narodowej), ss. 79—82, 4 il., 2 rys. Omówienie różnych, przeważnie dziewiętnastowiecznych przykładów architektury serbskiej, ze wskazaniem charakterystycznych cech narodowych.

M. Wehdorn, *Monumenta deperdita — der Abbruch des Radwerks 9 in Vordernberg* (Pomniki utracone — rozbiórka napędzanego kołem wodnym obiektu przemysłowego nr 9 w Vordernberg), ss. 82—85, 1 il., 3 rys. Omówienie problematyki historycznej i technicznej dziewiętnastowiecznego pieca hutniczego o napędzanej kołem dmuchawie, który przeznaczony został na rozbiórkę.

E. Krauss, *Schnitger-Orgeltagung in Groningen* (Sesja w sprawie organów Schnitgera w Groningen), ss. 85—86, 1 il. Omówienie przebiegu sesji i objazdu — poświęconych organom tego wybitnego, działającego ok. roku 1700 mistrza.

Nekrologi

Recenzje

Zeszyt 3/4, stron 103, ilustracje

M. Kühlenthal, *Der Meister von Schöder, ein spätgotischer Freskant* (Mistrz z Schöder, późnośredniowieczny malarz fresków), ss. 97—107, 17 il. Stojąca na pograniczu sztuki ludowej twórczość wzmiankowanego mistrza, reprezentowana m.in. w Schöder, Hohentauern i Badgastain, analizowana jest pod kątem widzenia związków artystycznych i zależności ikonograficznych.

R. Perger, *Der wiener Maler Niclaus Forster (+1517) und die Herkunft des Marien-Reliefs in der Pfarrkirche zu Deutsch-Wagram* (Wiedeński malarz Mikołaj Forster (+1517) a pochodzenie płaskorzeźby maryjnej w kościele farnym w Deutsch-Wagram), ss. 107—112, 2 il. Próba zebrania wiadomości biograficznych o twórcy wymienionej płaskorzeźby, związanym z środowiskiem wiedeńskim.

H.R. Huber, *Zum Stil des Votivreliefs Niclaus Forsters* (Uwagi o stylu płaskorzeźby wotywniej Mikołaja Forstera), ss. 112—117, 4 il. Analiza tego pochodzącego z Dolnej Austrii dzieła na tle zabytków wiedeńskich z początku XVI w., zwłaszcza reliefu z ołtarza Św. Walentego z kaplicy pałacu arcybiskupiego.

A. Machatschek, *Das Graf Harrach'sche Schloss Rohrau in Niederösterreich* (Pałac hrabiego Harrach w Rohrau — Dolna Austria), ss. 118—129, 5 il., 5 rys. Opis i historia budowy renesansowego pałacu na wodzie, znacznie przebudowanego w drugiej połowie XVII w., zwłaszcza zaś w 1777 r. oraz analiza prowadzonych w obiekcie prac konserwatorskich.

R. Keyselitz, *Die Graf Harrach'sche Familiensammlung und ihre Neuaufrstellung im Schloss Rohrau* (Zbiory rodzinne hrabiego Harrach i nowa koncepcja ich ekspozycji w pałacu w Rohrau), ss. 129—135, 6 il. Historia i charakterystyka zbiorów zapoczątkowanych dzięki pasji kolekcjonerskiej hr. Ferdynanda, ambasadora Leopolda I w Hiszpanii (1673—1676) i omówienie ich ekspozycji w pałacu w Rohrau po przeniesieniu z Wiednia.

M. Lejskova-Matyasova, *Decken-Ausstattungen nach graphischen Vorlagen an der Wende der Renaissance zum Barock* (Dekoracje stropowe wedle wzorów graficznych na przełomie renesansu i baroku), ss. 135—144, 14 il., 1 rys. Omówienie problemów zależności dekoracji stropowych od wzorów graficznych w aspekcie artystycznym i ikonograficznym, głównie na przykładzie stropów w sali rycerskiej zamku Riegersburg (Styria) i głównej sali zamku Leiben (Dolna Austria).

B. Sarne, *Die Deckengemälde in der Bibliothek der Rosenberg im Kampthal* (Malowidła stropowe w bibliotece zamku Rosenberg w Kampthal), ss. 145—159, 22 il. 1 rys. Opis, analiza ikonograficzna i stylistyczna oraz omówienie problemu zależności wzornikowej dekoracji stropowej, opartej na motywach *Metamorfoz* Owidiusza, która jest zaliczana do czołowych osiągnięć późnorenesansowej sztuki dekoracyjnej w południowych Niemczech.

P. Preiss, *Zeichnungen von Josef Ignaz Mildorfer in der Prager Nationalgalerie* (Rysunki Józefa Ignacego Mildorfera w Galerii Narodowej w Pradze), ss. 159—165, 5 il. Omówienie czterech rysunków projektowych artysty zaliczanego do czołówki „małych mistrzów” austriackiego baroku (dwa projekty dekoracji malarskiej krypty cesarskiej w kościele kapucynów w Wiedniu oraz dwa nie zidentyfikowane projekty plafonów).

Stabat Mater. Przyczynki do problematyki wystawy poświęconej tematowi „Oplakiwania” w rzeźbie, zorganizowanej przez kapitułę katedralną w Salzburgu w 1970 r.:

M. Zykan, *Ein Kruzifix des XIV. Jahrhunderts aus dem Kapuzinerkloster in Salzburg* (Czternastowieczny krucyfiks z klasztoru kapucynów w Salzburgu), ss. 165—175, 9 il. Omówienie nie znanego dotąd w literaturze zabytku, zbliżonego stylistycznie do krucyfiksów z klasztoru dominikanów w Friesach i klasztoru Nonnberg w Salzburgu, na tle problematyki artystycznej i ikonograficznej tego typu przedstawień w XIII i XIV w.

G. Tripp, *Zur Restaurierung* (W związku z restauracją), s. 175. Krótka charakterystyka prac konserwatorskich przeprowadzonych przy wyżej omówionym zabytku.

E. Bacher, *Zur Frage der Vesperbilder des Weichen Stils* (W związku z problematyką przedstawień „Piety” w ramach „Stylu Miękkiego”), ss. 175—188, 20 il. Weryfikacja poglądów prezentowanych w dotychczasowej literaturze w kwestii datowania i interpretacji stylistycznej i treściowej zabytków zebranych na wystawie (m.in. Piety z Thunau, St. Pölten, Friesach, Seckau, Pürg), zakończona próbą odniesienia uzyskanych wyników do ogólnej literatury dotyczącej tego typu wyobrażeń w sztuce średniowiecznej (D. Frey, D. Grossmann).

M. Koller, *Zur Technologie und Konservierung der Vesperbilder* (W sprawie technologii i konserwacji Piet), ss. 188—193, 8 il., 4 rys., 1 tabl. Krótkie omówienie problemów materiału i techniki rzeźb i ich polichromii w aspekcie wyników najnowszych badań posługujących się metodami nauk ścisłych.

Recenzje

Rocznik XXV (1971)

Zeszyt 1/2, stron 108, ilustracje

K. Uhlig, *Zur Stadtbildpflege im Rahmen der historischen „Preservation” in den USA* (W sprawie problematyki ochrony krajobrazu miejskiego w ramach historycznej „Prezerwacji” na terenie Stanów Zjednoczonych AP), ss. 1—10, 4 il., 2 rys. Omówienie genezy i historii tej formy ochrony dóbr kultury wraz z charakterystyką wypracowanych na terenie USA pojęć, kryteriów i podstaw prawnych, a także niektórych przykładowych realizacji.

R. Distelberger, *Neuaufgedeckte Fresken in der Filialkirche St. Johann im Mauertal* (Nowo odkryte freski w kościele filialnym Św. Jana w Mauertal), ss. 11—25, 9 il., 1 rys. Charakterystyka fragmentów malowideł ściennych pochodzących w poszczególnych partiach z XIII, XIV i XV w. na tle ogólnej problematyki artystycznej i ikonograficznej malarstwa gotyckiego, oraz omówienie sposobu ekspozycji tych zabytków po zakończeniu prac odkrywkowych.

E. Doberer, *Die Wiederverwendung älterer Bildwerke an dem Hofener Altar* (Wtórne użycie starszych rzeźb w ołtarzu z Hofen), ss. 26—34, 8 il. Charakterystyka problematyki artystycznej i ikonograficznej zespołu rzeźb z początku XVI w., umieszczonych na początku XVII w. w wykonanym wówczas ołtarzu kaplicy zamkowej w Hofen.

M. Koller, *Beiträge zum Werk Paul Trogers* (Przyczynki do dorobku artystycznego Pawła Trogera), ss. 34—42, 12 il. W uzupełnieniu wystawy w Altenburgu oraz najnowszych monografii, autor omawia szereg nie znanych dotąd dzieł tego malarza baroku, dotyka również problemu jego oddziaływania na innych artystów.

W. Kitlitschka, *Die Fresken Franz Anton Maulbertschs im Schloss Ebenfurth, N.Ö.* (Freski Franciszka Antoniego Maulbertscha w zamku Ebenfurth w Dolnej Austrii), ss. 42—51, 10 il. Prezentacja problematyki artystycznej zespołu dekoracji malarskich zaliczanych do największych osiągnięć mistrza we wczesnym okresie jego twórczości.

Glasmalerei (Witrazownictwo)

Die Bildfenster der Waasenerkirche in Leoben (Witraże figuralne z kościoła „Na Bloniu” w Leoben)

E. Frodl-Kraft, *Programm und Werkstatt* (Program i warsztat), ss. 51—63, 17 il. Po przeprowadzeniu teoretycznej rekonstrukcji stanu pierwotnego tego zespołu witraży z pierwszej połowy XV w. autorka prezentuje ich problematykę artystyczną i ikonograficzną na tle innych zabytków sztuki witrażowej tego czasu.

H. Brandenstein, *Die Stifter* (Fundatorzy), ss. 64—70, 6 il. Opierając się na dotychczasowej literaturze i badaniach archiwalnych oraz posiłkując się analizą paleograficzną, heraldyczną, ikonograficzną witraży, autorka identyfikuje i charakteryzuje fundatorów poszczególnych obiektów.

E. Frodl-Kraft, *Zur Restaurierung und Sicherung* (W sprawie restauracji i zabezpieczenia), ss. 70—73, 4 il. Analiza czynników niszczących szkło i opracowanie malarskie wzmiankowanych witraży oraz omówienie przebiegu ich restauracji.

E. Frodl-Kraft, *Das VII. Colloquium des Corpus Vitrearum Medii Aevi in Florenz, 12—16 Oktober 1970* (VII. Kolokwium Corpus Vitrearum Medii Aevi we Florencji, 12—16 października 1970), ss. 73—74. Omówienie przebiegu kolokwium i charakterystyka problemów poruszonych w referatach i dyskusjach.

Recenzje książek dotyczących witrażownictwa.

Kronika

Personalia

Nekrologi

Recenzje

Zeszyt specjalny: *Denkmalpflege — Herausforderung und Rechenschaft* (Ochrona zabytków — wyzwanie i obrachunek)

E. Thalhammer, *Grundsätzliche Anliegen des Denkmalschutzes von Heute und Morgen (Zasadnicze postulaty ochrony zabytków dziś i jutro)*, ss. 109—112. Krótkie omówienie współczesnej sytuacji w dziedzinie ochrony zabytków, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów prawnych i organizacyjnych.

G. Kapner, *Neuer „Katechismus der Denkmalpflege“? (Nowy „Katechizm Ochrony Zabytków“?)*, ss. 113—117. Rozważania na temat sytuacji w powojennej i współczesnej ochronie zabytków i dających się zaobserwować tendencji rozwojowych — w aspekcie pięćdziesiątej rocznicy publikacji przez M. Dworzaka jego *Katechizmu Ochrony Zabytków*.

E. Frodl-Kraft, *Die Krise des Kunsthistorikers in der Denkmalpflege (Kryzysowa sytuacja historyka sztuki pracującego w dziedzinie ochrony zabytków)*, ss. 117—120. Autorka charakteryzuje zjawisko kryzysowe, wynikające jej zdaniem z faktu, że studia z historii sztuki nie dają żadnego przygotowania do wielu dziedzin pracy w zakresie ochrony i konserwacji zabytków.

A. Machatschek, *Zonenschutz in Österreich (Ochrona stref zabytkowych w Austrii)*, ss. 120—129, 1 il., 3 rys. Posługując się przykładem dobrze zachowanego, średniowiecznego miasta Solbad Hall w Tyrolu, autor analizuje pozytywne i negatywne strony obecnej sytuacji w dziedzinie ochrony stref zabytkowych i zgłasza kilka propozycji nowych metod postępowania.

P. Leisching, *Goethe und das Entstehen des Denkmalpflegegedankens (Goethe a narodziny idei ochrony zabytków)*, ss. 129—138, 2 il. Charakterystyka rozwoju zainteresowań Goethego ideą ochrony zabytków na tle ewolucji jego poglądów filozoficznych i artystycznych, z uwzględnieniem sytuacji kulturalnej i społecznej ówczesnej Europy.

A. Machatschek, M. Wehdorn, *Der Neue Platz in Klagenfurt — Möglichkeiten einer Neugestaltung („Nowy Plac” w Klagenfurcie — analiza możliwości nowego ukształtowania)*, ss. 138—155, 15 il., 12 rys. Omówienie sięgające XVI w. historii placu i jego zabudowy, która ukształtowana została jednak głównie w XVIII w.; przedstawienie projektu sanacji i adaptacji do współczesnych potrzeb.

H. Kühnel, *Baugeschichte, Restaurierung und Revitalisation des ehemaligen Dominikanerklosters in Krems (Historia budowy, restauracja i rewitalizacja byłego klasztoru dominikanów w Krems)*, ss. 156—166, 4 il., 1 rys. Przedstawienie historii budowy klasztoru w pierwszej połowie XIII w. i charakterystyka późniejszych losów obiektu po sekularyzacji aż do wieku XIX; prezentacja problematyki konserwatorskiej na kanwie relacji z przebiegu prac prowadzonych od 1959 r., ze szczególnym uwypukleniem problemu adaptacji na cele wystawiennicze.

F. Eppel, *Der Kreuzgang der Dominikaner in Krems (Krużganek dominikański w Krems)*, ss. 167—173, 10 il., 1 rys. Omówienie prac konserwatorskich (obejmujących odkrywkę, częściową anastylozę i fragmentaryczną rekonstrukcję), mających na celu regotyżację krużganka.

U. Ocherbauer, *Die Aufdeckung und Restaurierung Romanischer Arkaturen im Kreuzgang des Stiftes Seckau (Odsłonięcie i restauracja romańskiego arkadowania w krużganku klasztoru w Seckau)*, ss. 174—178, 6 il., 1 rys. Charakterystyka problematyki stylistycznej i ikonograficznej zdobionego reliefowo arkadowania między krużgankiem a kapitularem oraz omówienie problemu ekspozycji tych dwunastowiecznych fragmentów w ramach architektury przebudowanego w dobre nowożytny klasztoru.

E. Krauss, *Richtlinien zum Schutze denkmalwerter Orgeln (Wytyczne w sprawie ochrony zabytkowych organów)*, s. 179. Omówienie zmian wprowadzonych do zbioru zasad ochrony zabytkowych organów, uchwalonych w Zurychu w 1957 r.

Personalalia

Recenzje

Rocznik XXVI (1972)

Zeszyt 1/2, stron 88, ilustracje

E. Śnieżyńska-Stolot, *Die Bedeutung des Grabmals des Hl. Koloman für die Entwicklung mittelalterlicher Baldachingrabmäler (Znaczenie grobowca św. Kolomana dla rozwoju średniowiecznych grobowców baldachimowych)*, ss. 1—8, 7 il., 1 rys. Opis i analiza znanego tylko z ikonografii, czternastowiecznego grobowca w opactwie

Melk i przedstawienie jego problematyki stylistycznej i ikonograficznej na tle dziejów tego typu dzieł sztuki w Europie, ze szczególnym uwzględnieniem sprawy powiązań zabytku z Melk z wiedeńskim środowiskiem rzeźbiarskim oraz sprawy jego oddziaływania na dalszy rozwój rzeźby nagrobkowej.

P.F. Vongrey, O.Cast., *Ornamentierte mittelalterliche Bodenfliesen in Stift Lilienfeld (Ornamentowane średniowieczne płyty posadzkowe w opactwie Lilienfeld)*, ss. 9—20, 12 il., 10 rys. Omówienie i katalog ciekawego zespołu płytek z końca XIII w. odnalezionych „in situ” w odsłoniętych ostatnio fundamentach kaplicy; przyczynek do badań nad problemem posadzek w średniowiecznej, zwłaszcza cysterskiej architekturze.

Ein Wiener Auferstehungsrelief des ausklingenden weichen Stils (Wiedeński relief ze sceną Zmartwychwstania ze schyłkowego okresu „Stylu Miękkiego”):

R. Perger, *Die Herkunft des Reliefs aus einer verschollenen Wiener Hauskapelle (Sprawa pochodzenia reliefu z nie istniejącej, wiedeńskiej kapliczki domowej)*, ss. 20—24, 4 il. Oparta na analizie przekazów archiwalnych i inskrypcyjnych próba związania piętnastowiecznej rzeźby reliefowej z wiedeńskiego Muzeum Historycznego z prywatną kaplicą określonego domu i mecenatem ówczesnego właściciela posesji.

E. Bacher, *Zu Ikonographie, Stil und einer anderen Herkunftsmöglichkeit des Auferstehungsreliefs (W sprawie ikonografii, stylu i możliwości innego pochodzenia reliefu ze sceną Zmartwychwstania)*, ss. 24—32, 5 il., 2 rys. W nawiązaniu do poprzedniego artykułu autor dokonuje analizy ikonograficznej przedstawionej na płaskorzeźbie sceny, podkreślając zawarte w niej akcenty mistyczne a także powiązania z różnymi pokrewnymi wątkami tematycznymi; wskazuje na właściwości stylowe wiążące zabytek z warsztatami będącymi pod wpływem wiedeńskiej strzechy budowlanej (m.in. Chrystus Frasobliwy z Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu) oraz na związki z ogólnymi tendencjami ówczesnego malarstwa.

G. Hajos, *Ein unbekanntes Hieronymus — Relief aus der Burg Liechtenstein in Niederösterreich (Nieznany relief ze św. Hieronimem z zamku Liechtenstein w Dolnej Austrii)*, ss. 32—44, 13 il. Posługując się bogatym materiałem porównawczym, autor omawia problematykę ikonograficzną i stylową kamiennej płaskorzeźby, którą datuje na drugą ćwierć XV w. i wiąże stylistycznie z warsztatami pracującymi w Salzburgu i okolicy.

W. Müller, *Über den Planriss eines Schlingrippengewölbes in der Akademie der Bildenden Künste in Wien und verwandte Probleme aus der Geschichte des Steinschnitts (O rysunku projektowym ozdobnego sklepienia żebrowego w Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu i pokrewnych problemach z historii kamieniarstwa)*, ss. 45—53, 1 il., 10 rys. Analiza i interpretacja rysunku, oparta na szczegółowo referowanych wiadomościach z zakresu historii rysunku technicznego, projektowania architektonicznego oraz techniki kamieniarstwa.

G. Heinz, *Bemerkungen über einige Werke der Italienischen Monumentalmalerei in Wien (Uwagi w sprawie kilku dzieł włoskiego malarstwa monumentalnego w Wiedniu)*, ss. 53—57, 4 il. Krótkie omówienie niektórych zachowanych w Wiedniu dzieł szkoły neapolitańskiej (N.M. Rossi) i weneckiej (J.A. Pellegrini, S. Ricci).

M. Zykan, *Porträtssilhouetten der kaiserlichen Familie auf Alt-Wiener Porzellan (Sylwetkowe portrety rodziny cesarskiej na starowiedeńskiej porcelanie)*, ss. 57—66, 13 il. Na tle podstawowych wiadomości z historii sylwetkowego malarstwa i wycinkarstwa i używania tej techniki do zdobienia ceramiki autorka omawia zastawę stołową powstałą w latach 1800—1802 w wiedeńskiej manufakturze porcelany, uwzględniając jednocześnie szczegóły biograficzne przedstawionych na niej osób.

J. Ganz, *Theophil Hansens „Hellenische” Bauten in Athen und Wien („Helleńskie” budowle Teofila Hansena w Atenach i Wiedniu)*, ss. 67—81, 8 il., 4 rys. Analityczne omówienie cech formalnych twórczości tego znanego, dziewiętnastowiecznego architekta (forma ogólna, rozczłonkowanie bryły, wystrój rzeźbiarski, schody i rampy itd.), na tle ogólnych tendencji ówczesnej architektury i całokształtu dorobku artysty, ze szczególnym uwzględnieniem takich jego dzieł, jak parlament wiedeński, biblioteka narodowa w Atenach itd.

Personalalia

Nekrologi

Recenzje

Numer specjalny — dedykowany O. Demusowi z okazji 70-lecia urodzin.

W. Frodl, *Geschichte und Gegenwart der Denkmalpflege (Historia i teraźniejszość ochrony zabytków)*, ss. 90—95. Krótki szkic poddający analizie wybrane pojęcia z zakresu ochrony i konserwacji zabytków na tle historii i sytuacji współczesnej tych dyscyplin.

F. Eppel, *Historische Technologie der Bildenden Künste (Historyczna technologia sztuk plastycznych)*, ss. 95—102. Rozważania na temat materialnych i technicznych uwarunkowań architektury i sztuki na przestrzeni dziejów, na kanwie krótkiego przeglądu źródeł i literatury.

H. Foramitti, *Photogrammetrie und Denkmalpflege in Österreich (Fotogrametria i ochrona zabytków w Austrii)*, ss. 102—106. Po krótkim przedstawieniu początków fotogrametrii w Europie i Austrii, autor omawia zwięźle współczesną sytuację tej dyscypliny w aspekcie techniki i organizacji.

F. Forlati, *Le strutture di S. Marco e il loro infido sottosuolo (Problemy konstrukcyjne bazyliki Św. Marka i jej niepewne podłoże)*, ss. 106—113, 4 il., 4 rys. Przedstawienie problemów wynikających ze słabego posadowienia bazyliki i zachwiania jej struktury; odnośne wnioski konserwatorskie.

H. Ladenbauer-Orel, *Der Stadtkern von Wien in archeologischer Sicht (Centrum Wiednia z archeologicznego punktu widzenia)*, ss. 114—118, 1 rys. Uwagi dotyczące problemów urbanistyki i kultury materialnej miasta antycznego i średniowiecznego, będące wynikiem obserwacji poczynionych przy okazji rozbiórek starej zabudowy i prac ziemnych.

A. Klaar, *Saalbautypen des Hochmittelalters (Budowle salowe późnego średniowiecza)*, ss. 118—122, 2 rys. Na podstawie głównie dolnoaustriackich przykładów autor dokonuje wstępnej analizy problematyki historycznej i formalnej sal w średniowiecznej architekturze świeckiej i klasztornej.

U. Ocherbauer, *Die Wandmalereien der St. Johanneskirche in Dietmannsdorf bei Trieben (Malowidła ścienne w kościele Św. Jana w Dietmannsdorf koło Trieben)*, ss. 123—130, 7 il., 1 rys. Po opisie oraz analizie ikonograficznej, stylistycznej i technologicznej malowideł pochodzących częściowo z połowy XIV, częściowo z końca XV w., a odkrytych w latach 1969—1971, autor zwięźle charakteryzuje program i przebieg prac konserwatorskich, które ograniczyły się w zasadzie do odstonięcia i utrwalenia warstwy malarskiej.

M. Zykan, *Die gotische Annenstatue der Stadtpfarrkirche in Krems und ihre Wiederaufrichtung im 18. Jahrhundert (Gotycki posąg św. Anny przy miejskim kościele parafialnym w Krems i jego ponowne ustawienie w XVIII w.)*, ss. 130—134, 5 il. Na tle ogólnych wiadomości o genezie i rozwoju kultu św. Anny autor charakteryzuje problematykę artystyczną rzeźby pochodzącej z drugiej ćwierci XIV w. i omawia sprawę jej ponownej ekspozycji w XVIII w. oraz związane z tym uzupełnienia substancji zabytku.

G. Tripp, *Fragen zur Restaurierung des Altars von Michael Pacher in St. Wolfgang (Kwestie nasuwające się w związku z restauracją ołtarza M. Pachera w St. Wolfgang)*, ss. 134—142, 6 il., 2 rys. Z okazji przeprowadzenia kompleksowych badań tego czołowego zabytku sztuki średniowiecznej autorka referuje krótko historię jego dotychczasowych restauracji i omawia wstępne wyniki wspomnianych badań, które dają ciekawy wgląd w średniowieczny warsztat malarsko-rzeźbiarski, następnie zaś rozważa różne możliwości ukierunkowania przyszłych zabiegów konserwatorskich.

M. Koller, *Der Albrechtsmeister und Conrad Laib (Mistrz ołtarza Albrechta i Konrad Laib)*, ss. 143—154, 10 il., 1 rys. Cenny przyczynek do problematyki piętnastowiecznego warsztatu malarskiego w Austrii (m.in. sprawy wyrobu i obróbki drewna na podobrazia, gruntów, wstępnego wykreślenia konturów kompozycji, sposobów nakładania farby), oparty na ogólnej literaturze przedmiotu i wynikach badań dzieł wymienionych mistrzów.

W. Oberwalder, *Zwei Skulpturen aus Alt-Weitra (Dwie rzeźby z Alt-Weitra)*, ss. 154—160, 4 il. Przedstawienie przebiegu badań stylistycznych i technologicznych, w wyniku których jedną z dwu rzeźb uznawanych dotychczas za późnogotyckie udało się zidentyfikować jako dzieło powstałe pod wpływem gotycyzującego nurtu sztuki wieku XVII.

T. Hoppe, *Beobachtungen an Berninis St. Peter-Kolonnaden (Spostrzeżenia dotyczące kolumnad Berniniego przy bazylice Św. Pio-*

tra), ss. 160—165, 5 il., 3 rys. Prezentacja wyników obserwacji i poglądów literatury dotyczących m.in. rozczłonkowania architektonicznego budowli, jej usytuowania w stosunku do funkcji komunikacyjnych otoczenia a także jej rozplanowania obliczonego na osiągnięcie określonych efektów perspektywicznych.

W. Blauensteiner, *Restaurierungsarbeiten im Palais des Prinzen Eugen (Prace konserwatorskie w pałacu księcia Eugeniusza)*, ss. 166—171, 8 il. Omówienie prac zmierzających do odtworzenia dawnych podziałów wnętrz, uzupełnienia, konserwacji i wyeksponowania ich dekoracji i wyposażenia przez usuwanie późniejszych przeróbek oraz odświeżenia i drobne rekonstrukcje elementów zachowanych.

G. Sedlak, *Der Fischbehälter des Stiftes Kremsmünster (Basen rybny opactwa Kremsmunster)*, ss. 172—179, 5 il., 2 rys. Z okazji prac konserwatorskich autor przedstawia problematykę artystyczną i techniczną basenu rybnego, stanowiącego jedno z największych osiągnięć europejskiej architektury użytkowej, kładąc szczególny nacisk na charakterystykę pierwotnego kształtu tej budowli z końca XVII w., proj. C.A. Carlone.

G. Kodolitsch, *Die Malereien der ehemaligen Pfarrhofkapelle in Obertrum (Malowidła dawnej kaplicy w dworze plebańskim w Obertrum)*, ss. 179—184, 2 il. Charakterystyka ciekawych, stojących na pograniczu sztuki ludowej, malowideł z drugiej ćwierci XVIII w., ze szczególnym uwzględnieniem analizy programu ikonograficznego.

Recenzje

Oprac. Marian Arszczyński

MALTECHNIK, TECHNISCHE MITTEILUNGEN FÜR MALEREI UND BILDPFLEGE. Wyd. Georg D.W. Callwey, München. Kwartalnik.

Rocznik 76 (1970)

Zeszyt 1, stron 27+5 nlb., ilustracje

K. Wehlte, *Sybaris ein grösseres Pompeji? (Sybaris większe niż Pompeji?)*, ss. 1—2. W Kalabrii, na południowym wybrzeżu Włoch w czasie prac wykopaliskowych prowadzonych przez archeologów z Uniwersytetu Pensylwania natrafiono na rozległe pozostałości greckiego miasta portowego Sybaris, zniszczonego w 510 r. p.n.e., następnie odbudowanego i stanowiącego w okresie panowania rzymskiego ważny ośrodek handlowy. Prócz zabytków budownictwa i ceramiki odkryto również resztki rzymskich malowideł ściennych na grubej zaprawie.

W. Schimpf, *Bemaltes Betonrelief in Istanbul (Polichromowany relief betonowy w Istambule)*, ss. 2—8, 7 il. Opis sposobu wykonania barwnej dekoracji reliefowej o powierzchni 36 m² na ścianie zewnętrznej nowego budynku fabryki farb Hoechst w Istambule. Autor jest projektodawcą i wykonawcą tego dzieła. Kolejne etapy pracy: 1) sporządzenie szkiców ideowych, rysunków szczegółowych i modelu gipsowego w skali 1 : 10; 2) wykonanie formy negatywowej z drewna i gipsu; 3) usunięcie tynku ze ściany w miejscu osadzenia odlewu; 4) przygotowanie masy betonowej — zależnie od założeń kompozycyjnych z białego lub szarego cementu, jak też barwionej kolorowym piaskiem marmurowym i kruszywem marmurowym; 5) wykonanie odlewu i montaż wstępnie opracowanej płyty reliefu na ścianie; 6) dalsze modelowanie masą betonową po uprzednim uzbrojeniu powierzchni, przy czym dla polepszenia własności modelarskich, jak też w celu opóźnienia procesu wiązania masy, dodano do niej nieco emulsji Movilith; 7) po rocznej przerwie — dwukrotne pokrycie powierzchni reliefu roztworem fluat; 8) gruntowanie emulsją Movilith prod. Hoechst; 9) malowanie, głównie laserunkowe, farbami sporządzonymi z odpornych na światło i alkalia pigmentów i spoiwa emulsyjnego Movilith; 10) końcowe pokrycie polichromii dwoma warstwami tej samej emulsji Movilith. Użyta technika malarska pozwoliła uzyskać głęboki, nasycony kolor. Omówiony rodzaj dekoracji architektonicznej daje możliwości różnorodnych efektów dzięki połączeniu formy rzeźbiarskiej z malarstwem.

H. Härlin, *Mikroskopische Untersuchungsmethoden von Bildträgern (Metody badań mikroskopowych podłoży obrazów)*, ss. 9—16, 8 il. Ogólne omówienie identyfikacji mikroskopowej gatunku drewna i włókien płótna, z wskazaniem literatury tematu. Badanie drewna polega na obserwacji charakterystycznych cech budowy anatomicznej na trzech podstawowych przekrojach: poprzecznym, promieniowym i stycznym. Próbkę drewna pozostawia się przez noc lub dłużej w mieszaninie gliceryny i alkoholu, po czym żyłką wykonesuje się możliwe cienkie przekroje. Nie barwiony preparat, umieszczony